

Toimintasuunnitelma, vuosi 2027

Vuosi 2027 on Autismiliiton 30. toimintavuosi. Liitto jatkaa päämäärätietoista toimintaansa autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä yhdenvertaisuuden, vaikutusmahdollisuuksien ja hyvän elämän edistäjänä. Toimintaa ohjaavat liiton strategiset tavoitteet.

Yhteiskunnalliset strategiset tavoitteet

- Autismikirjon henkilöiden perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat yhdenvertaisesti
- Autismikirjon henkilöiden oikeus osallisuuteen toteutuu elämän eri vaiheissa
- Autismikirjon henkilöiden valtaistuminen

Liittoa koskevat strategiset tavoitteet

- Vahva toimija
- Haluttu yhteistyökumppani ja työnantaja
- Ennakoiva ja aloitteellinen vaikuttaja

Autismiliitto on valtakunnallinen vahva toimija, joka on erikoistunut autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä asioihin Liitto omaa vahvan osaamisen autismikirjosta tutkittuun ja tieteelliseen tietoon sekä kokemustietoon perustuen.

Autismiliitto toteuttaa ydintehtävänsä tekemällä aktiivisesti edunvalvonta- ja vaikuttamistyötä, tukemalla jäsenyhdistystensä toimintaa, jakamalla autismitietoa eri kanavissa (mm. Autismi-verkkolehti, verkkosivut, sosiaalinen media), tarjoamalla neuvontapalvelua, järjestämällä tilaisuuksia ja tapahtumia sekä kouluttamalla ja konsultoimalla). Kohdennetulla avustuksella koordinoimme ja kehitämme vertais- ja kokemustoimintaa: koulutamme ja tuemme vertaisosaajia ja kokemusasiantuntijoita. Tuemme jäsenyhdistysten vertaistoimintaa mm. kouluttamalla vertaisryhmien ohjaajia. Toteutamme verkkovertaisryhmiä erityisesti vastaamaan niiden paikkakuntien ja alueiden tarpeisiin, joilla ei toimi jäsenyhdistymme vertaisryhmiä. Samoin toteutamme ryhmiä harvinaisempien viitetyhmien osalta, joille ei ole tarjolla muita vertaisryhmiä.

Sote-järjestöjen rahoituksen haasteet, leikkaukset ja koveneva kilpailu rahoituksesta leimaavat järjestökentän toimintaa. Samalla, kun järjestöjen rahoituspohja on heikentynyt, autismikirjoa koskevan tiedon tarve ja autismikirjon henkilöiden avun ja tuen tarve on voimakkaassa kasvussa. Emme ole kyenneet vastaamaan kasvaneeseen kysyntään kaikilta osin.

Vuodelle 2027 on edelleen suunnitteilla leikkauksia järjestöjen avustuksiin. Resurssivähennysten ja irtisanomisten myötä henkilöstömäärä Autismiliitossa on vähentynyt, joten tehtäviä on priorisoitava. Työmäärän kohtuullistamiseksi tarvitaan prosessien uudistamista. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen.

Uusien rahoituskanavien hankintaan on panostettava ja selvitettävä, olisiko rakenteellisilla uudistuksilla mahdollistaa saavuttaa taloudellisesti kestävämpiä ratkaisuja. Tämä edellyttää yhteistyön tiivistämistä ja edistämistä kumppanijärjestöjen kanssa.

Viime vuosina on tapahtunut yhteiskunnallinen herääminen neurokirjoon liittyen. Autismi- ja neurokirjon asiat ovat nousseet vahvemmin yhteiskunnallisen keskusteluun, ja ymmärrys siitä on askel askeleelta vahvistumassa. Tämä antaa hyvän lähtökohdan neurokirjon asioiden edistämiseksi.

Hallitusohjelma määrittelee vahvasti yhteiskuntapolitiikan linjan. Vuosi 2027 on eduskuntavaalivuosi, mikä leimaa vuoden vaikuttamis- ja edunvalvontatyötä. Alkuvuodesta jatkamme vaalivaikuttamista (hallitusohjelmataavoitteet). Vaikutamme aktiivisesti myös kaikkiin autismikirjon kannalta keskeisiin lakiesityksiin ja muihin uudistuksiin. Vuonna 2027 agendalla ovat mahdollisesti itsemääräämisoikeuslain ja omaishoitolain uudistus, työllisyysasioita sekä koulutukseen ja esteettömyyteen liittyviä lainsäädäntöuudistuksia.

Yhteiskunnassa toteutetut säästöt, kuten sosiaaliturvan ja hyvinvointialueiden rahoituksen leikkaukset ovat kohdistuneet erityisen kipeästi autismikirjon henkilöiden palveluihin ja toimeentuloon.

Autismikirjon henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa on vielä paljon puutteita. YK:n vammaissopimuksen ja lasten oikeuksien sopimuksen tavoitteet eivät kaikilta osin toteudu. Asumispalveluiden laadussa on myös

puutteita. Ajoittain tulee ilmi myös suoranaisia kaltoinkohtelutilanteita erityisesti monialaista tukea tarvitsevien henkilöiden osalta.

Hyvinvointialueisiin kohdistuvat mittavat säästöpaineeet ovat heikentäneet palveluiden saatavuutta ja laatua. Hyvinvointialueiden rahoitushaasteet huomioiden on vaarana, että palveluiden myöntämiskriteerit kiristyvät ja tästä onkin jo merkkejä. Liitto on mukana Vammaisfoorumin hyvinvointialuevaikuttamisessa.

Autismiliitto on jäsen monissa kotimaisissa organisaatioissa (mm. Soste ry, Vammaisfoorumi ry, Opintokeskus Sivis, Kansalaisareena, Vates-säätiö, Kehitysvammaliitto) ja yhdessä kansainvälisessä organisaatioissa (Autism Europe). Hyödynnämme jäsenyyksiä muun muassa toimimalla näissä aktiivisesti. Lisäksi liitolla on edustuksia eri organisaatioiden hallinnoimien hankkeiden ohjaus- ja työryhmissä. Yksin liitto on pieni toimija. Tiivis yhteistyö sote-järjestöjen, vammaisjärjestöjen ja muiden alan toimijoiden sekä viranomaisten ja ammattilaisten kanssa on välttämätöntä. Vain sitä kautta voimme edistää tavoitetta rakentaa yhteiskuntaa, jossa myös autismikirjon henkilöiden olisi mahdollista elää omannäköistään elämää yhdenvertaisena kansalaisena ja päästä hyödyntämään vahvuuksiaan.

Toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta arvioimme systemaattisesti keräämällä säännöllisesti toiminnasta palautetta ja hyödyntämällä saatua palautetta toiminnan kehittämiseen.

Vuoden toimintaa leimaa toiminnan sopeuttaminen resursseihin sekä uusien ratkaisujen etsiminen toiminnan turvaamiseksi tulevaisuudessa. Kuntoutus-teema on tämän vuoden erityisteema, mikä näkyy erityisenä vaikuttamisteemana tämän vuoden.

TAVOITTEET, TOIMINTA JA TUOTOKSET SEKÄ NIIDEN MITTAAMINEN

Tavoite 1.	Toiminta ja tuotokset	Mittarit
<p>Liiton toiminta turvataan muuttuneissa olosuhteissa</p> <p>Etsitään uusia ratkaisuja toiminnan turvaamiseksi ja edelleen kehittämiseksi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rahoituslähteiden monipuolistaminen ja hakeminen: ESR-hankerahoitus, säätiöiden rahoitushaut, lahjoitukset yms. Liiton kannatusjäsenten määrän lisääminen - Juhlavuoden kampanja - Uutiskirjeen varainhankintaan kytkeminen - Yhteistyön tiivistämisen mahdollisuuksien selvittäminen kumppanijärjestöjen kanssa. Hallinto- ja tukipalveluiden yhteishankintojen selvittäminen. - Tehtävien priorisointi, mitä voidaan tehdä ja miten vastata kasvavaan tarpeeseen ja kysyntään resursien pienentyessä. Prosesseja uudistetaan työmäärän kohtuullistamiseksi. - Esimiestyön vahvistaminen ja kehittäminen (ajan priorisointi) - Koulutustoiminnan uudistaminen vastaamaan vähentyneitä resursseja, verkkokoulutukset. - Talvipäiväkonseptin uudistaminen 	<p><u>Prosessimittarit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Erialaisten rahoituslähteiden määrä - Tilauskoulutusten määrä - Rahoitushakemusten määrä - Lahjoitusten määrä - Kannatusjäsenten määrä - Yhteistyön tiivistämisen prosessi <p><u>Tuloksellisuusmittarit:</u></p> <p>Liiton rahoituslähteet monipuolistuvat ja toimintaa sopeutetaan ja kehitetään toimintaympäristön muutoksia edellyttämällä tavalla</p> <p>Tiedot kerätään kyselyillä sidosryhmiltä, jäsenyhdistyksiltä ja itsearviointilla (henkilöstö ja hallitus)</p>

Tavoite 2.
Toiminta ja tuotokset
Mittarit

Liiton toiminta vahvistaa autistitietoisuutta ja autisminmyönteisyyttä yhteiskunnassa:

- Teemme aktiivista edunvalvonta- ja vaikuttamistyötä muun muassa mahdollisen itsemääräämiskeuslain, omaishoitolain sekä koulutusta ja esteettömyyttä koskevan lainsäädännön valmistelussa.
- Pidetään yllä Aunet-verkoston
- Kokemusasiantuntijoiden kautta lisätään autistitietoisuutta. Kokemusasiantuntija-tilaukset ovat vakiintuneet korkealle tasolle.
- Jatketaan esim. Tunne Autismi-konseptilla toteutettavia tapahtumia ajankohtaisista asioista.
- Jatketaan yhteistyötä verkostoissa
- Kokemusvaikuttajatoiminnassa mukana olevia tuetaan ja kannustetaan paikalliseen ja alueelliseen vaikuttamiseen.
- Tuotamme ja välitämme autismin materiaalia (ensisijaisesti sähköisesti) ja tietoa liiton viestintäkanaavissa (uutiskirje, tiedotteet, verkkosivut, some, verkkolehti).
- Uuden verkkolehden edelleen kehittäminen
- Toteutetaan laajempi vetoomuskampanja
- Autismiliiton koulutustoiminta jakaa autismin osaamista ja autistitietoa tilauskoulutusten ja avoimien koulutusten kautta.
- Autismin talvipäivät konseptia ja ulkoasua uudistetaan. Tapahtuma toteutetaan vuonna 2027 Tampereella.
- Autismiliitto koordinoi ja toteuttaa valtakunnallista autistitietoisuuden viikkoa.
- Autismiliitto koordinoi Suomen autistitutkimuksen verkostoa

Prosessimittarit:

- kannanottojen, lausuntojen jne. määrä
- tilaisuuksien, tapahtumien, koulutusten, tapaamisten jne. määrä ja niihin osallistuneiden määrä
- viestinnän välineiden (verkkosivut, sosiaalinen media jne.) seuraajien määrän kehitys

Tuloksellisuusmittarit:

- tiedon ja ymmärryksen lisääntyminen autistimikrijosta
- autistimikrijon henkilöiden tarpeet näkyvät ja ne huomioidaan päätöksenteossa ja lainsäädännön valmistelussa
- kokemusasiantuntijuuden vahvistuminen
- neuvonnan ja ohjauksen saaminen sekä kohdatuksi ja ymmärretyksi tuleminen neuvontapalvelujen yhteydenotoissa

Tiedot kerätään kyselyillä sidosryhmiltä, jäsenyhdistyksiltä, neuvontapalveluun yhteyttä ottaneilta ja koulutuksiin osallistuneilta sekä itsearvioinnilla.

	- Juhlavuosi huomioidaan kaikessa toiminnassa	
--	---	--

Tavoite 3.	Toiminta ja tuotokset	Mittarit
<p>Autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä tarpeet otetaan huomioon suunnitelmassa ja päätöksenteossa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vaikutamme lainsäädäntöön, suosituksiin ja ohjeisiin, kiinnitämme huomiota lakien ja ohjeiden oikeanlaiseen soveltamiseen autismikirjon kohderyhmän näkökulmasta. Vaikutamme yhteiskunnallisesti myös muilla sektoreilla nojaten YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen linjauksiin. - Erityisesti seuraamme vammaispalvelulain, Oppimisen tuen kokonaisuudistuksen ja YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen soveltamista ja toteutumista. - Eduskuntavaalivuonna vaikutamme aktiivisesti hallitusohjelmatavoitteisiin ja toteutamme somekampanjan vaalien alla vaalitavoitteisiimme liittyen. - Vuoden erityisenä painopisteenä on kuntoutus. Nostamme erityisesti esiin eri keinoin kuntoutukseen liittyviä näkökulmia - Kokemusvaikuttajat ovat yhä vahvemmin mukana vaikuttamis- ja edunvalvontatyössä toiminnan vakiinnuttua - Toimimme aktiivisesti työryhmissä ja verkostoissa liiton toiminnan tavoitteita edistäen. - Järjestämme koulutus- ja muita tilaisuuksia tavoitteena tiedon lisääminen. - Jaamme tietoa eri kanavissa (kirjallinen materiaali, nettisivut, some). 	<p>Prosessimittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - työryhmäosallistumisten, lausuntojen, tapaamisten jne. määrä - tilaisuuksiin, tapahtumiin, koulutuksiin jne. osallistuneiden määrä - jaetun materiaalin määrä. <p>Tuloksellisuusmittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - autismikirjon henkilöiden tarpeiden näkyminen päätöksenteossa ja lainsäädännön valmistelussa <p>Tiedot kerätään kyselyillä sidosryhmiltä, jäsenyhdistyksiltä, neuvontapalveluun yhteyttä ottaneilta ja koulutuksiin osallistuneilta sekä itsearviointilla.</p>
Tavoite 4.	Toiminta ja tuotokset	Mittarit

<p>Autismikirjon henkilöt ja heidän omaisensa saavat neuvontaa, ohjausta ja tukea sekä tulevat kohdatuksi ja ymmärretyksi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Neuvontapalvelusta jaetaan tietoa aktiivisesti. Autismikirjon henkilöillä on oikeus saada tukea päätöksentekoon sekä yksilöllisiä tarpeita vastaavia osallisuutta tukevia palveluja elämän eri vaiheissa. - Tuotetaan säännöllisesti neuvontapalvelua. (puhelimitse 3 päivänä viikossa, sähköpostilla, chat) - Kehitetään ja ylläpidetään neuvontapalvelusta vastaavien asiantuntijoiden osaamista yhteistyössä verkostojen kanssa. - Neuvontapalvelussa tuemme autismikirjon henkilöiden omaa toimijuutta kohtaamalla heitä ja heidän läheisiään ja ohjaamalla palveluiden piiriin. - Kohdataan ja kuunnellaan neuvontapalvelussa ja muussa kohtaavassa toiminnassa. - Liitto toimii johdonmukaisesti autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä lähtökohdista käsin. - Osallisuutta ja autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä valtaistumista tuetaan kaikessa liiton toiminnassa 	<p><u>Prosessimittarit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - neuvontapalvelukertojen määrä <p><u>Tuloksellisuusmittarit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - neuvonnan ja ohjauksen saaminen sekä kohdatuksi ja ymmärretyksi tuleminen neuvontapalvelujen yhteydenotoissa <p>Tietoja kerätään kyselyillä neuvontapalveluun yhteyttä ottaneilta sekä itsearvioinnilla.</p>
--	--	--

Tavoite 5.	Toiminta ja tuotokset	Mittarit
<p>Autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä vertaisuuden ja yhteisöllisyyden</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vertaistukipyynnöiden vastaanottaminen ja koordinointi koulutetuille vertaisosaajille. 	<p><u>Prosessimittarit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kokemusasiantuntijatilausten ja yleisöjen määrä - vertaisosaajien tukisuhteiden määrä

<p>kokemus lisääntyy sekä osallisuus vahvistuu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vertaisosaajakoulutus 2 kertaa vuoden aikana. Oetaan siirtymävaiheiden tuki mukaan vertaisosaajien koulutussisältöön ja toimintaan. - Kokemustoimijatilausten vastaanottaminen ja koordinointi. - Kokemustoimijoiden tuki ja täydennyskoulutus. - Kokemusvaikuttajaryhmän koordinointi. - Verkkovertaishetkien koordinointi ja verkkovertaisina toimivien tuki. - Jäsenyhdistysten vapaaehtoisina toimivien vertaisryhmien ohjaajien koulutus 3–4 krt vuodessa. - Jäsenyhdistysten vertaistoiminnan tuki. - Osallisuutta edistetään kaikessa toiminnassa ja täytäntöön pannaan liiton osallisuussuunnitelmaa. - Kansainvälistä yhteistyötä, erityisesti kokemusasiantuntijatoiminnan osalta 	<ul style="list-style-type: none"> - kokemusasiantuntijoina toimivien määrä - vertaisosaajina toimivien määrä - vertaishetkien määrä ja osallistujamäärä - koulutettujen vertaisryhmän ohjaajien määrä - jäsenille annettu tuki ja kohtaamiset <p><u>Tuloksellisuusmittarit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä vertaisuuden ja yhteisöllisyyden kokemus lisääntyy sekä osallisuus vahvistuu. <p>Vertais- ja kokemustoiminnan vapaaehtoiset:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kokevat osallisuutta ja merkityksellisyyttä sekä olevansa osa yhteisöä - ovat motivoituneita ja sitoutuvat verkostossa toimimiseen - kokevat kehittymistään vapaaehtoistehävissä. <p>Tieto kerätään kyselyllä ja itsearvioinnilla.</p>
--	---	---

Tavoite 6.	Toiminta ja tuotokset	Mittarit
<p>Liiton toiminta tukee ja vahvistaa jäsenyhdistyksiä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Liitto jakaa STEA:n liitolle myöntämän jäsenyhdistysavustuksen jäsenyhdistyksille täysimääräisenä hakemusten perusteella. 	<p><u>Prosessimittarit:</u></p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Tarjotaan jäsenyhdistysten toiveisiin ja tarpeisiin vastaavaa ja toimintaa tukevaa neuvontaa ja opastusta - Pidetään aktiivisesti ja suunnitelmallisesti yhteyttä jäsenyhdistyksiin ja tarjotaan apua mm. jakamalla muissa jäsenyhdistyksissä hyväksi havaittuja käytäntöjä. - Koulutamme ja tuemme jäsenyhdistysten vertaisryhmien ohjaajia. Lisäksi tuemme jäsenyhdistysten vertaistoimintaa. - Hyödynnetään ajankohtaisessa yhteydenpidossa eri viestinnän kanavia ml. suljettua Autismiliiton Aktiivit Facebook -ryhmää. - Liiton viestintä tukee yhdistysten toiminnan näkyvyyttä ja toiminnasta tiedottamista. - Edistetään kaikessa toiminnassa jäsenyhdistysten ja jäsenten osallisuutta ja täytäntöön pannaan liiton osallisuussuunnitelmaa. - Järjestetään liittokokouksen yhteydessä liiton omille jäsenille suunnattu jäsenyhdistystapaaminen. 	<p>jäsenyhdistysten tapaamisten määrä ja niihin osallistuneiden määrä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallisuussuunnitelman toimien määrä <p><u>Tuloksellisuusmittarit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - jäsenyhdistysten kokemukset yhteistyöstä liiton kanssa. - osallisuussuunnitelman toimien toteutuminen <p>Tiedot kerätään kyselyillä ja haastatteluilla jäsenyhdistyksiltä sekä itsearvioinnilla.</p>
--	--	---

Autismiliiton toimintaa ohjaavat arvot: *yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, asiantuntijuus ja valtaistuminen.*

Yhdenvertaisuus

Edistämme ihmis- ja perusoikeuksien toteutumista. Jokaisella on oikeus ja mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan jäsenenä omana itsenään. Vahvistamme esteettömyyttä ja saavutettavuutta yhteiskunnassa.

Yhteisöllisyys

Kehitämme yhteisöllisyyttä jäsenyhdistystemme, sidosryhmien ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Vahvistamme vertaisuutta ja vuoropuhelua.

Asiantuntijuus

Olemme luotettava, riippumaton ja ajan hermoilla oleva asiantuntijaorganisaatio. Liiton toiminta perustuu tutkittuun tietoon ja kokemustietoon.

Valtaistuminen

Varmistamme että autismikirjon henkilöt ja heidän läheisensä johtavat heitä koskevaa päätöksentekoa ja sitä, miten autismista puhutaan. Vahvistamme autismikirjon henkilöiden omaa toimijuutta.